

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

Št. 10.

V Trstu 8. maja 1897.

Letnik I.

Kako bi ne pela!

Po polji prostranem pohajam
In pesmice pojem glasno,
Kako bi ne pela, ko smeje.
Se zemlja in sinjé nebo.

Kako, oh kako bi ne pela,
Ko vonjata vrt mi in log,
Ko v bujnem zelenj se i svita
Vsa širna ravan na okrog.

Kako, oh kako bi ne pela,
Ko v gozdu spev sladek zveni,
Ko ptica tam dobro poznana
Popevko spet svojo drobi.

Ko v duši vre čustvo mi vroče —
Kako bi ne pela glasno,
Ko v prsih mi nekaj šepeče —
Kako je na sveti lepo!

Kristina.

Duša in srce.

Duša moja nemo sanja
Bajne in skrivnostne sanje;
Mimo nje življenje bega
Riše slike si vsakdanje.

Duša sanja... Toda srce
Divje v snu ne zna počiti,
Gleda te meglene slike,
Ah, — in hoče srečno biti!

Vida.

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

II. Psihična vzgoja.

Otrokova vzgoja se prične takorekoč s prvim dnevom, ko zagleda luč sveta. Marsikatero razvajeno, trmasto dete je bilo pokvarjeno že v prvih tednih po nes-pametnem ravnanju svoje pestunje. Dete naj se nikdar ne ziblje in ne nosi okoli. Če je zdravo, bode tudi v zibelki spalo, če mu pa kaj ni prav, tudi pestovanje prav nič ne pomaga. Pač se pa dete temu tako privadi, da hoče konečno biti vedno le na rokah in vso hišo tiranizuje. — Svojo hrano naj dobiva točno ob obrokih; nikdar naj se mati ne da omehčati po njegovem kričanju. Če otrok le enkrat zapazi, da s kričanjem kaj doseže, tudi bode vedno kričal, a mati si vzgaja na ta način svoje glavo, trmasto dete.

Sicer naj pa mati pogosto prijazno govori z otrokom, naj mu poje priproste pesmice. Dasi zdaj še ničesa ne razume, vendar bodo lepi spevi dobrodejno uplivali na njegov sluh. Spoznal bode s časoma mili materini glas, njena podoba se bode že sedaj globoko vrtala v njegovem nežnem srčeci.

Koncem drugega meseca počnejo se otroci navadno smehljati. Prvi poskus bode morda le kremžanje obrazka; zategnil bode le nekoliko usteca. A kako veselje vendar za mater, ko zagleda ta prvi angeljski nasmeh na ustnicah svojega deteta! Znamenje ji je to, da se je njegov mali duh v toliko razvil, da začne svojo okolico opazovati. Zdaj je materina dolžnost, da spravi v otrokovo obližje samo lepe, estetične objekte. Podobe na steni naj predstavljajo le priproste, toda okusne stvari, n. pr. igrajoče se otroke, angelje varuhe, živali ali krajine. Podobe na kojih se nahajajo osebe, predstavljajoče se v pristni grški goloti, podobe o vojski, o lovu ali o ljubavnih parčkah nikakor ne sodijo pred otroške oči, naj si bodo še tako lepe in umetne. A to velja za poznejšo dobo še bolj nego za zdaj.

Nad posteljico se lahko pritrdi barvna žogica, ki

naj se v daljših obrokih zamenja z drugo drugačne barve. Otroško oko bode kmalo razločilo različne barve. — Da otroci res opazujejo svojo okolico tudi že v prvih mesecih, se pozna, ako se predmeti v njegovi bližini premenijo. Če je bil otrok n. pr. vaje videti na peči soho, jo bode iskal z očmi po sobi, kakor hitro se odstrani.

Kadar more otrok sam sedeti, naj se mu da priprosta igračka v roko, da se ž njo moti. Le paziti treba, da ni pobarvana se strupenimi barvami. Najboljše otroške igrače so vselej nepobarvane. Otrok vtika vse v usta, a barva ki se odluči, gotovo ni zdrava, če prav ne bi bila strupena. — Čim bolj se otroški duh razvija, tem bolj se treba ž njim pečati. Otrok neće več biti „brez posla“. Če že hodi, naj se mu da kaka mehka žogica, da bode tekal za njo. Priljubljeni so tisti grdi škrati, ki imajo časih tako strašne obraze, da odraslega groza obhaja. Take grde podobe naj se nikar ne dajo otrokom v roko. Dajo naj se rajši punice lepega obrazka, zvončki ali piščalčke konjiči itd. Gledé izbora pač v tem nismo v zadregi.

V tej dobi treba z otrokom veliko govoriti. Govori naj se pravilno in z dobrim naglasom. Vsaka mati naj pomisli, da se uči otrok govoriti s tem, da posnema govorico drugih. Če se mu le neumno blebata, bode i on kazil besede, a slabo to izgovarjanje se da težko zopet popraviti. Koliko ljudi izgovarja slabo in nerazločno vse svoje življenje, samo radi tega, ker se je blebetalo v otroški dobi! Pač ljubko je poslušati to blebetanje pri malem detetu, ali pa hočeš, mati, riskirati, da ti bode vedno slabo govorilo? Ne, torej govori mu pravilno!

Se na nekaj naj tukaj opozorim. Nekateri ljudje, in med njimi tudi pedagogi, mislijo, da se otrok samega sebe ne zave. Ne nagovarjajo ga tedaj s „ti“, ker mislijo, da bi tega ne umel. Govorijo ž njim le v tretji osebi, kakor o kom drugem, n. pr. Tonček bo to jedel, Tonček gre spat itd. namesto ti bodeš jedel, ti greš spat. Ravno tako govorijo o sebi, mama bo to storila, namesto: jaz bodem itd. To je popolnoma napačno. Taki otroci seveda še v tretjem letu ne vedo prav o sebi govoriti. Torej tudi tukaj velja: Govori z otrokom pravilno!

Zgodaj naj navadi mati otroka ubogljivosti. Otrok, ki ne uboga, se sme smatrati po pravici za prav, prav slabo vzgojenega. Saj izgubi mati ves upliv na svojo deco, če je več ne slušajo. Navadno si pa mislijo matere, „saj je še malo, bo že boljše, ko bo večje“. A s tem zamudé pravi čas. Otroka treba vaditi ubogljivosti precej v začetku, ko začne hoditi in umeti materin govor. Zapoveduje naj se resno in odločno, a nikdar ne smeje se, kakor za šalo, kajti take zapovedi ne bode otrok nikdar slušal. Mati pa naj tudi pazi, da otrok res stori, kar mu je zapovedala; če je v tem obziru le enkrat popustljiva, bode otrok skušal gotovo tudi prihodnjič zanemarjati materino besedo. Nadalje naj bode mati tudi dosledna. Nikdar naj ne dovoli danes, kar je včeraj prepovedovala. Saj bi s takim počenjanjem otroka le zbegala, da bi naposled ne vedel, kaj sme, česa ne sme. Ona naj pa tudi brez tehtnih uzrokov ne prepoveduje. Otrokom naj se pušča kolikor možno njihova svoboda in njihovo veselje.

Le v prostem gibanju se zamore razviti značaj in trdna volja in le v skrajnih slučajih naj kliče mati svoj veto med male poredneže. Nekatera mati zahteva, da naj otrok le vedno mirno sedi in se igra, ker se ji ne ljubi poslušati kričanja in ropota. Takega otroka ima potem za uzor dobre vzgoje. A jako se moti s tem. Otroku je kričanje, ropotanje in skakanje neobhodno potrebno za normalni razvoj, kajti tako zahteva njegova narava; ko doraste, se mu bode ta divjost uže sama polegla. V prostih urah naj tedaj mati ne krati otrokom veselja; določene pa naj bodo ure, v kojih naj otroci mirno sedijo in se pečajo s kako tiho igro.

Dokler je otrok mal, mora ubogati na materino besedo ne vprašujé, zakaj. Materina volja mu mora biti dosti uzroka; drugače je pri večjem otroku, ki že počne misliti, zakaj pač tako in ne drugače. Njemu naj še razlogi na kratko povedó, da bode vsaj vedel, zakaj mu je kaj zapovedano. Spoznal bode, da je materina razsodnost večja od njegove in ubogal bode še rajši. Nikdar naj se pa mati ne spušča v dolgo polemiko in razlaganje z otrokom, če se temu ne ljubi ubogati.

Posebno poglavje bi se dalo spisati o trmastih otrocih, ker pa tu nedostaje prostora, hočem le na kratko omenjati. Dobro vzgojeni otrok ne bode nikdar trmast; postal je to še le vsled razvajanja. Če se je pa ta grda lastnost enkrat vkoreninila, naj dela mati z vso strogo stjo, da jo zopet zatre. Mati naj opazuje igrajoče se otroke a tako, da je ne zapazijo. Trmasti otrok bode gotovo tudi med svojimi tovariši neznosen. Če je prepirljiv, če prepreei se svojo trmoglavostjo igro drugih otrok, naj ga mati odstrani. V samoti se že premisli, da je boljše udati se časih tudi drugim, nego samevati.

Kal trmoglavosti pa sejejo matere navadno same s tem, da se dajo po otroku izprositi. Če je enkrat kaj prepovedano, naj bode prepovedano, naj otrok še tako milo prosi, naj se še tako sladko laska. Mali otroci dosežejo navadno vse s kričanjem. Ali se materi ne ljubi poslušati joka, ali se ji pa dete tako smili, stori mu navadno po njegovi volji. Dete pa si kmalo zapomni kakšno moč ima njegov jok ter kriči v prihodnje tembolj. — Kričečemu otroku naj se tedaj nikdar ne da, kar zahteva. Tu bi bilo usmiljenje neumestno. Pač pa treba skrbeti, da se otroci po nepotrebem ne mučijo. Sladkarije, kojih ne smejo jesti, naj se tedaj ne postavljajo v njihovo obližje, zakaj bi jih neki izpostavili tantalovim mukam? (Pride še.)

Zaročenca.

Spisal B. M. L. F.

„Fertig“ zavpil je sprevednik in zaloputnil vrata zadnjega še odprtega kupeja.

„Da bi te vendar! jezila se je gospica Pokorn nad slovenskim sprevednikom, ki nadleguje na slovenski

zemlji slovenske potnike vredno le z nemškim „fertig“. Pomolila je glavico iz kupeja družega razreda, da bi pogledala, kje je prav za prav. „Općina“ blestelo se je v črnih črkah nad čakalnico. —

Potnikov ni bilo nič, le jeden je menda izstopil. Stal je pred vlakom in se oziral po kupejskih oknih. Nosil je črno suknjo, kakor jo nosijo semeniščniki po končanih studijah, pripravljajoči se na novo mašo.

„O...! o... kaj vidim? Vi tu gospica Pokorn?!“ vskliknil je potnik zagledavši njeno glavico in hitel pred dotični kupé.

Gospica je zatisnila jedno oko, da bi razločila z drugim tem lažje, kdo li je ta potnik. Prvi hip ga ni spoznala.

„Ej, saj me poznate! nadaljeval je potnik.

„O...o...o...! Gospod Guštin! Kedo naj bi Vas spoznal v tej obleki!“.

Vlak je zazvižgal in stroj je potegnil.

„Kam pa, gospica!“

„V Trst“.

Vlak se pa ni zmenil za ta pogovor ter odzvižgal naprej.

„Z Bogom, z Bogom, gospica!“

„Z Bogom“, nasmehnila se mu je dama in mu še dolgo mahala z belo rutico iz odhajajočega vlaka v pozdrav — — — — —

„Koga pa pozdravljaš tako viharno?“ oglašil se je nekdo iz kupeja.

„Ej, saj bi te res skoraj pozabila, ko sem gledala tega le“, pošalila se je Elvira s svojim zaročencem Edgardjem. Zaprla je kupejsko okno, dela jedno ročico okoli vratu Edgardjevega in sela poleg njega.

Stareji brat njen Janko, visokošolec in „krokar“ odprl je zaspane svoje oči ter jih takoj zopet zaprl. Spremljal je zaročenca v Trst k stricu bankirju ter pridno zehal.

Stric je bil bogat in imel je neko lastnost, ki je redka pri bogataših: bil je namreč radodaren. — Umljivo torej, da sta zaročenca rada šla v Trst pozdravit strica. —

Bila sta oba lepa in mlada... Krasotica Elvira štela je jedva 20 let. Oh...! te oči! višnjevomodre kakor zimsko nebo...! Rožna, vedno na pol odprta usteca slična rudečemu na pol razvelemu nageljčku. Lasje pa valovito kodravi in sijajnozlate barve... nalik zibajočemu se žitnemu polju pozlačenemu od žarkov julijskega solnca...! In v angeljskem njenem nasmehu odsevala je vsa milina in nedolžnost njenega blagega srca. V vsem kretanju in gibanju kazala je harmonično gracijo... Tudi Edgar Sušnik bil je lepe, pravilne in visoke rasti. Fino risanemu obrazu podajale so njegove temne velike oči izraz duhovitosti. Črnogorske brke, dičile so mu obličje in mu dajale izraz blagega ponosa in močate odločnosti.

Pred kratkim je prišel Edgar iz tujine kakor visok uradnik, zasnubil je Elviro in sedaj sta zaročenca.

„Kako? Ti me že pozabljaš?“ prašal je Edgar nekako milo govore, dasi je vedel, da se njegova zaročenka le šali z njim.

„E, le potolaži se! Ta ni ti nevaren, ne! Nosi — črno suknjo“. Vstala je s sedeža, stopila pred svojega, zaročenca, v svoje ročice sklenila njegov obraz, pogledala mu tako milo v njegove zveste oči, da mu je pregnala vsak dvom iz srca in vzbudila najslajša čutila, blaženo zavest, da je Elvira edino le njegova... .

„Tu meni nasproti sedi in pripoveduj, kdo je oni, ki si ga pozdravljala tako prijateljsko“ rekel je Edgard.

„Aha...! jaz naj bi Ti pripovedala o svojih znanjih, s katerimi sem občevala, predno sem poznala tebe! Ti pa, porednež, trdovratno molčiš, kadar te povprašujem po Tvojih znankah, katere si ljubil pred menoj... .

A...a? pomerila ga je Elvira s svojimi bajnimi očmi.

„Da, da“ prikimal je Edgar „imel sem jih dobrih znank! dokler nisem poznal tebe. Da bi bil pa spoznal tebe prvo izmed vseh deklet, ljubil bi iz prvega početka le tebe... A zdaj te ljubim, kakor nisem še ljubil — ženske!...“

Sicer to ne pomeni veliko, da ljubiš sedaj, ravno sedaj le mene. Vprašanje je, če boš tudi zanaprej ljubil le mene? A...a?“ pogledala mu je globoko v oči, hoté najti v njih globočini njegovo srce.

Govorila sta tihoma skoro šepetaje, Elvirin brat pa je nekaj časa poslušal a kmalu zopet zaspal.

„Sedaj pa pripoveduj dragica!“

„No, torej čuj, ti radovednež, ti!“

Ko je bil moj mlaji brat Vinko v prvi latinski, je prinašal zaporedoma kosmate dvojke domov. Imel je malce trdo glavo... .

„Seve, bil je brat svoje sestre“, podražil jo je Edgar.

„Oj, ti si pa zloben, Edgar, kaj imam tudi jaz trdo glavo? rekla je Elvira skoraj užaljena.

„Ti dragica, veš, oh... koliko časa je trebalo, predno si umela, da te jaz ljubim, ljubim z vsem ognjem svoje duše...“

„Res, preteklo je nekaj časa, predno je v naših dveh telesih zavel en duh, no, pa bode zato ta zveza tem trajnejša, nerazrušljiva... . Koliko se pa gospodom sme zaupati, — to veš iz lastne skušnje“ podražila ga je hudomušno. „Na kolenih prosijo deklico in s sklenjenimi rokami — ljubezni. Sladko se ji smehljajo... dobrikajo... ko se je pa deklica ujela, pokažejo jej pravo lice... . Izneverijo se jej in prepuste jo, revico, srčnim mukam in tugam... . Previdnest torej ne škodi deklici!... Tebe sem sicer prej ljubila, nego se ti je dozdevalo... . Zaupala sem tebi bolj nego drngim. Pa kar misliti si nisem upala, da bi mi bila sreča toli mila, da bi mi dodelila tvojo... . tvojo ljubezen, dasi je bila to moja edina in najiskrenejša želja...“

„Oh, kako si dobra“ vskliknil je Edgar.

„Rekla sem, da je bil moj brat malo trde glave“, nadaljevala je Elvira „najeli smo mu torej domačega učitelja, da bi ta polagal bratu na jezik, kar je moral v šoli odgovarjati profesorju. Gospoda Guština, sedaj semeniščnika, smo naprosili tedaj, da bi nam pomagal vzgajati brata. Bil je takrat osmošolec. Po tri ure na dan po-

učeval je brata in pri tej priliki sva se videla in spoznala.

„Se li še spominjaš dragica“ segal jej je v besedo Edgar „kje sva se videla midva — prvič“ ...

„Ej, kaj bi se ne“!

„Jaz se spominjam kakor da bi se bilo godilo danes ... Z materjo si hodila roko v roci po drevoredu in sukala izpod velikega slamnika svoje oči na vse strani... Ko pa zi opazila mene, ki sem se skrivaj divil tvojej lepoti, povabila si svoj pogled in zarudela, jaz pa tudi“ ...

„Da, da Edgar! Kdo bi si bil takrat mislil da bom kedaj — tako-le — stiskala tvoj palec in se čutila pri tem tako srečno“.

„Nadaljuj, nadaljuj, ker te rad poslušam.“

(Zvršetek pride.)



E v a.

5.

Bežiš po ulici kot srna,
Dekletce drago, pred menoj, —
Saj nisem lovec, srna divna,
Ne prožim loka za teboj.

Kako-li jaz bi nate sprožil,
Ko že izprožila si ti:
Zadèl je pogled tvoj me, draga,
Srce ni jaderno krvavi.

6.

Na svetu nisi ti rojena,
Na svetu takih bitij ni!
Pobožno kot devico sveto
Te moje gledajo oči.

Kar sveto je in kar čarobno
Se videti le včasih sme,
Ogiblji se zato me, draga,
Če tudi poka mi srce.

Ko izpoznal bi, — Bog zabrani! —
Da taka si, kot druge so,
Ne vem, ne vem, kako bi draga,
Bilo z ljubeznijo mojô!

7.

Kako je to, kako je to,
Da bije mi srce tako,
Kar deklica si zala,
V spomin mi prstan dala?

Veš, kaj storim, veš, kaj storim,
Ker dala si nemir mi ž njim?
Zlatar mož umetniže,
Mi v kroglo ga preljuje

Pa kaj mi hoče krogla ta?
Da v dno srca, da v dno srca
Jo pošlje puška moja,
Za veke ž njo pokoja!

8.

„Kedo ti je umrl, da hodiš
Oblečen črno, bledih lic:
Morda-li oče ali mati,
Bogata teta ali stric?“

A jaz kot grob molčim tajinsko,
Povedati ne morem nič...
Kako bi ne molčal tajinsko,
Jaz sam sem grob, srcé mrlič!

Kazimir pl. Radič



Oni dve.

Spisala Marija Ana.

Tak' je sladka, tak' je mila,
Kot bi rož'ce dihala.

Bila je res lepa Š-eva Dora! Oči so jej svetili liki dva živa oglja. Rožnati lici, črni lasje, rdeče ustnici, vitki stas. Vse je trepetalo, vsaka mišica bila je polna življenja, kretanje polno ognja. Bila pa je tudi ohola in lahko-mišljena do skrajnosti. Živela je tja v en dan brezskrbno, vedno pevajoča. Bila je bitje, katerega obzorje je tako majhno in ozko a ono je vendar srečno, življenja veselo. Veseli se krasne narave, lepega jutra, božjega solnea.

Ko je šla prvokrat na ples v beli obleki, bila je tako divna, da je vse šepetalo: Ah ta čarobna roža ta krasni majni cvet! Kaj pa še njen žoče prava dobričina! Mislil je, da je v nebesih in prisegel sam pri sebi, da mora biti vsaj baron, kdor jo dobi.

Njena starejša sestra Ana tiha in skromna bila je poleg nje skoraj neopazena. Pa kaj bi neki! Ona suha postava z glavo nekoliko upognjeno pod težo las. Ono blede lice brez življenja, ono nagubano, zamišljeno čelo da vedno nekaj snuje. In vendar bilo je nekaj očarljivega v onih sanjavih, globokih očeh. Zapazil pa ni nihče. Kdo bi se neki brigal za to senco, ko je svet tako poln svetlobe in gorkote....

* * *

Minulo je šest let. V tesnem stanovanji mej štirimi malimi otroci se sledovi nekdanje lepote kjer najdemo zopet Doro. — Iz oči zabliška še zdaj pa zdaj nekdanji ogenj; a s tem ognjem ne vžiga več src kakor pred leti. To je ogenj kesanja in spoznaja. Oh, koliko upov je splavalo po vodi, koliko prevar, koliko vpepeljenih gradov v tem času!

Nekdo mnogo, mnogo manj nego baron je prišel in zmagal. Uboga ovenela majnikova roža! —

Časopisi so polni občudovanja in hvale za Ano Ševo. Slavna umetnica, nedosežna pevka vsega obširnega carstva. Slava! slava! Nocoj nastopi zopet v novi operi. Da bi jo videli, kako se je razvila in razvela moja pozna cvetka! Ženjalna glava na labudovem vratu ozira se ponosno in samozavestno. One globoke oči gledajo drzno v svet in čvrsta postava ni nič več vpognjena pod težo še obilnejših las. Vsa prikazen je tako ljuba in tako dražestna. Na čistem zračnem čelu zrcali se sreča. Iz vsake poteze bere se zadovoljnost in pa, da zadostuje sama sebi. Koliko duhovitosti in takta ima še le v občevanju in mišljenju! Ah, kako si mi ljub in drag ti pozni jesenski krizantem!



Najino slovo.

Luči plinov so žarele,
Kakor zvezdice zlaté;
Stala sva na kolodvoru,
Segla zadnjič si v roké.

To slovo brez mesečine,
Brez poljubov in solzá,
Ista množica zijava —
In srce polno gorja!

Vida.

Slike iz Venecije.

Spisala Márica.

4. Cerkev in stolp sv. Marka.

Gledaš in gledaš, čudiš se in čudiš, a nagledaš in načudiš se vendar ne dovolj vsej krasoti, umetnosti, ki se ti kaže v svečani navidezni preprostosti v tem hramu božjem.

Pobožnih ljudi ne vidiš tu le; tujsi s Ciceronom n brez njega stopajo tod počasi, oziraje se na vse strani, govore, čude, mané si oči uže trudne tolikega gledanja.

Vsak korak dovede te do nekaj velikega, vsak pogled odkrije umetniško dragoceno delo na tleh, na stropu, spredaj, zamej in na straneh, visoko in nizko vidiš umotvore ljudi, katerih ni več. Menim, da šine marsikomu misel: kako, zakaj ni v našem času takó velikih umetnikov, ali se ne rodé v več geniji? Nekov glas nam odgovori: umetniki bi bili, ali je doba sedaj umetnosti neugodna, v praktičnem našem veku cenijo se stroji bolj nego li umetnost...

Plačaj 15 centezimov in videl bodeš najdivnejši razgled sé stolpa sv. Marka. Vse mesto leži pod tabo kakor v snu, hiša pri hiši, malo više, malo niže, da se ti dozdeva, kakor bi bilo le eno poslopje in si ne moreš predstaviti ulic po mokrem in suhem tam vmes, po katerih je vendar toliko gibanja in življenja.

Izmed hiš pa molé v nebó svetli križi mnogih cer-

kvá. — Benetke imajo jih mnogo —, ki pričajo, da so bili Benečani enkrat bolj pobožni nego sedaj. Pod tabo je krasni Markov trg, po katerem se pomikajo ljudje vsi majhni kakor otroci in se golobje, ki sedajo na ramo ali roko tujcem, ki jim dajo zrna, zde male ptičice ali se celó ne vidijo. Krog in krog v nedogledno daljavo sega pa morje v vsi svoji krasoti; tam Lido, tam pokopališče na otoku, tam Giudecca, dlje tam razni, mali, komaj vidni otoki in še dlje tam v jutranji megli zavita zemlja sé svojimi hribi, dolinami, griči in gorami...

Hočete na „Torre dell' orologio?“ vpraša naš voditelj. Čemu? Oni stolp je pravi pritlikovec nasproti tej visočini!

„Ali veste kaj se pripoveduje o oni le uri? Urar, ki jo je naredil, napravil jo je tako dovršeno in čudno, da bi ne bilo treba je nikdar naviti. Benečanje bojé se, da bi kje drugod ne napravil enake, obsodili so ga v smrt. Predno ga umoré, pravi nesrečni urar: „Dovolite mi, da popravim, ker sem nekaj pozabil“. Ko so mu dovolili, skazil je uro in nihče je ne more več popraviti“. Sé zvonika, na katerega se pride po ozkem lahko vzdigajočem se hodniku, pogledali smo še enkrat ono osodepolno uro, ozrli se tja na svinčeni vzbok v doževi palači, na ozki „canal“ pod „Ponte dei sospiri“ ter si mislili: Bog ve, se je li spekel, ali je zmrznil v svinčenih sobah ali se je v vrečo zavil potopil v ozkem kanalu ali je njegova kri štrknila pod rabeljnovim mečem tam gori v oni mali, mali, ozki sobici, kjer je za kri bil napravljene krvovod, katerega smo danes videli...

5. II Lido.

Vsakih deset minut prižvižga in odžvižga parnik ob Rivi, iz katerega se izkrcavajo ali vkrcavajo najrazličnejši potniki domači in tuji hoté na Lido, ali vračaje se od tam.

Kakor procesija stojé pri sami ladiji, pod lopo, na mostu tja po Rivi nestrpno čakajoči, kdaj jim bode možno vstopiti. Kdor je med zadnjimi, ne more upati, da se odpelje sedaj, pač pa bode z drugim parnikom med prvimi. Najrazličnejša zmes zbere se ti v teh ladijah, mati s tremi, štirimi otroci vsak sé svojo južinico, ki gredo iskat ali utrjevati svoje zdravje v kopel; stari ljudje hočejo in upajo podaljšati si v oni vodi življenje za par let; dekleta lepa, živahna vesela, brezskrbna hočejo videti ali voziti se celó sé svojim izvoljencem, mladeniči gledat in občudovat lepe obraze, krasne rasti; tujec pa, tujec navžiti se prijetne, mirne, kratke voznje za tem pa videti oni Lidov raj zelen, hladen vedno svež, kakor bi se i on kopal v čistih, vodah, ki ga obkrožajo. Ukusno zidane vile a vendar male, med zelenjem skrite gostilne kažejo, da posestniki ne maraja rušiti naravine lepote, ne kosati se ž njo. Od luke, kjer se izkrcavajo ljudje kratko pot do kopelj vozi tramway s konji, kar priča, kako ljubijo Benečani ugodnost.

Urejeno je vse takó lepó, da se lahko pride se zaprtimi očmi do svrhe. Pri vkrcanju dobi se za mal denar šest listkov za vožnjo po morji tja in nazaj, za tramway

baš takó v pristop na teraso in vstop v salon ter za kopelj z obleko.

Sedele smo tam v pesku, kjer je bila voda nizka, vpirajoč se trdno z rokama ob tla ter pustile, da so se valovi zaganjali v nas, visoko čez glavo skakajoči, preobračali nas, kakor dela vetrič z mehkim puhom. Gledale smo od daleč bližajoči se val, vprle se varneje in zakrohotala, ko se je daleč tam za nami pobil v pečine. V sredi, kjer ni nobene meje med moškimi in ženskim oddelkom, plaval je mladenič nestrpno in nepremično zroč na breg. Ko mu je val zalil obličje, spral si je urno oči ter stal na površji in se komaj vidno premikal. — Obraz se mu zjasni, oči vzplamte, mlada črnka vrže se v vodo ter splava urno kakor riba tja do njega. Pozdrav, srečen smehlaj in obrneta se plavajoča tja daleč v morje, visoki valovi ju zakrivajo našim očem in le redko je videti njuni glavi zdaj više, zdaj niže kakor dve pičici v peneh valovih...

V salonu svira orkester, zraven salona je soba, kjer se piše čita, posluša, razgovarja, kakor kdo hoče. S terase vidijo se na levi, na desni in daleč tja naprej v morje male pičice — glave kopajočih se ljudi. Vzkliki, kriki in viki se razlegajo iz vode od najvišjega soprana do najnižjega basa vsakokrat ko zabučí morje ko se vzdigne velik, peneč val.

Na terasi se govori, smeje in — krepča. Turek se sili sé svojim novim tovarišem govoriti italijansko, Nemeč govori vse glagole na are, ere in ire, kakor jih je morda našel v slovarji; domačinci govoré svoj benečanski dja-
lekt, še bolj pa pravilni svoj jezik. Slišiš razpravljati o umetnosti, govoriti o modí, opravljati, hvaliti, čuditi in ko se vračaš, ne vidiš ne v tramvaji, ne v parniku nezadovoljnega obraza; vse je veselo, vse srečno, vse takó simpatično in lepo, kakor je lep kraj, vožnja, voda in jasno nebo. Lahki dovtipi, laskavi pokloni, lehkomišljene fraze zde se ti tako umestne, da si v teh ljudeh še ne moreš misliti resnega, premišljenega pogovora. Vse idealno, fantastično, lahko kakor je idealno, fantastično njih mesto in njih morje. —

UTRINKI.

1.

Nikoli vere v lastno svojo moč ne zgubi
In upaj, dokler v prsih bije ti srce!
Vkljub svetu pustemu uzore svoje ljubi,
Srce pa ne nadvlada naj... nikdar... glave!

2.

Med srcem in glavó nikdar miru ni,
Nazori preveč so različni njuni!
In često krvavi srce,
Ko zmaga glava s svojim: „Ne“!...

3.

Čemu živimo, prašalo trpeče je srce!
Živimo, da trpimo,
Trpimo, da živimo
In mečemo drug drugemu polena pod noge...

4.

(Priateljici).

Dandanes še človek na zemlji je biti težko,
A ti si pa angelj, o kakšna zasluga!
V nebesih svetnik je in angelj igraje vsakdo,
A tukaj na zemlji, dà, tukaj je druga.

Márica II.

Iz velikomestnega življenja.

Načrtal — S —

IX.

V važni, težavni ulogi ima nastopiti nova igralka. Gledališče je prenapolnjeno, a med občinstvom povsod zapaziš množice novincev in neznancev, ljudi katerih sicer ni videti v Talijinem hramu. Takoj pri nastopu je igralka s sicer skromnim ploskom pozdravljena, a ta se po svršenem dejanju spremeni v pravi orkan. Cvetličine košare in venci podajajo se ji v velikem številu na oder ter navdušuje o k vedno živahnejšemu priznanju ter ostri obrambi poskusov, ki hočejo to omejiti ali zabraniti. In drugi dan čitaš v listih slavospeve o igri, o talentu, o neprecenljivi pridobitvi za oder. Dobro ime ji je ustvarjeno, pot ji je uglajena, in ako zagreši v prihodnje še tako hudo svojo ulogo, je to v očeh občinstva in kritike le — genijalna zmeta

A ako tudi ne odrekamo talenta — pripomoglo je k zmagi venderle: najeta in plačana klaka, lastni naročeni venci, izprošena in podkupljena kritika. — Neverjetno marsikomu, a očito drugim, ki vidijo i — za kulise. V drugi ulogi pa se predstavi občinstvu igralka, brez znanstva, brez zvez, brez protektorstva in brez denarja. Tu ni klake, tu ni vencev, tu se pač čuje odobravanje in priznanje, a prezirna in preširna gospoda po ložah in v parketu se zasmehljivo ozira na galerijo, od koder doni plosk, ter ga udušuje. Listi poročajo o nadepolnem talentu, ki je pa še povsem nerazvit, interesantni igri, kateri primanjkuje karakteristični izraz, deklamaciji, ki je povsem neumestna, s kratka, uničijo jo z lepimi besedami. In ta, dasi ima brezdvomno več talenta nego prva, nedostajalo ji je le razuma in prilike v prireditih sijajnega sprejema. Javno mnenje je prvo potrdilo, drugo vrglo, ona lažujiva in umetna mahinacija, ki se nazivlja in ponaša na toliko upoštevamo in veljavno javno mnenje.

X.

Tu naznanja se, glej, ples siromakom v korist;
Tu beseda! — Kako tu skrbi za vas se, berači!..
Drobne nožice vrté se gosposke v sijajnem prostoru.
Gosli, piščali sladko in zapeljivo pojó
Vse se sveti blesti.....

Vse se v veselji topí, zamaknjeno vse je v nebesa
In vse to za koga? Zate, oj srečni berač!
Blaga gospóda, kakó lepó se trudiš za druge
Za ubožne ljudi trudiš se in — veselíš!.....

Kako krasno je vrisal naš Stritar v teh stihih vso lažnjivost naših „dobrodelnih“ veselic in plesov! — „No, svet je tak, predrugačjš ga ne ti, ne drugi, in ako se veseli in raduje, ni li lepše in boljše, da s tem združi „dobrodelni namen“ se mi ugovarja. Da, reformator nisem, a borim se in se vedno bom proti lažnjivosti. Jeli res komu od teh stotin udeležencev, ki so se zbrali v sijajno razsvetljeni, zelenjem, eksotičnimi cveticami in dragimi preprogami okrašeni dvorani bil namen — pomoč ubogim, in ne lastno razveseljevanje! Prekrasne ženske toalete in njih dragoceni nakit, vse to blišči in mami oči; glej, koliko bogastva, koliko potrate! Ali res le jedna od teh vé, kaj je ubožstvo, kaj je skrb za življenje, kaj je glad in mraz? In gospodje v frakih ali uniformah, oni uže bolj poznajo življenje, ker pridejo z njim v ožjo dotiko, ker so se mnogi njih pospeli sami iz siromašnejših krogov, — pa mar jim je res kaj drugega na mislih, nego kako bodo dvorjanili krasoticam, kako se zabavali s svojimi izvoljenkami, kako se ponašali s svojo obljubljenostjo kot izborni pazni kavalirji? —

Ves ta čar, ves ta sijaj, vse to razveseljevanje in razkošje, koliko tisočev in tisočev to stane. Koliko stane dvorana in nje okrasba, koliko priprave in vabljenje, koliko glasba; — kako ogromna svota naraste iz vseh teh postojank. Dasi so vstopnice nerazmerno drage, — gospoda želi biti povsem „med sabo“, vsa ona aristokracija po rodu ali premoženju, — in da si pride vsled tega zelo veliko skupička, je prebitek tako malenkosten in neznamen, da je morda komaj tolik, kakor je bil trošek le jedne same družine za toalete plesalk in garde dames. Toliko sto in sto ljudi si domišlja, da so postali dobrotniki človeštva s tem, da so se razveseljevali, da so se razkazovali v svojem bogastvu in skušali drug drugega prekositi v svojem sijaju; toliko stotin ljudi je zopet izdalo na tisoče (s tem je seveda ugodilo trgovini, česar ne smemo prezreti za dobro posledico enakih zabav), ali oni — kojim v korist se je to priredilo, dobili so v delež svotico, „čisti dobiček“ plesa, — svotico, katero bi samo jeden bogataš lahko podaril, ne da bi se mu najmanje poznalo.

E p i l o g.

Nisem črnogledec, rad priznavam, da ima življenje mnogo lepega, mnogo blagega, da stori človeštvu mnogo koristnega, vzvišenega, — ako sem kljub temu načrtal vrsto prizorov iz zgolj temne, neprijazne strani, nisem storil tega, da bi tajil ali kratil solnčno stran, temveč le, da bi opozoril na lažnjivost, ki se pojavlja v vseh prilikah življenja. In ako te sličice le količkaj pripomo-

rejo k borbi proti lažnjivosti — upam da sem dosegel, več, nego bi z najdailnejšimi spisi. —



Po noči.

Toliko, da mi je malce blestela cesta pod nogami. Noč pa je bila neprozorna, soparna tiha. Da, čuk se je oglašal nekje v goščavi.

Menda nisem ničesar premišljevala in samo hitela proti domači vasi. Lučica u znamenji tam blizu prvih hiš je še gorela.

Kar mi vstrepeče telo in šine kri k srci in v glavo. Zazdelo se mi je hipoma, da vidim (tam) ob cesti svoje telo mrtvo. Razločila sem samo glavo s pol zaprtimi očmi in ono strašno bledico . . . Bežala sem, a nogi sta mi zastajali in se šibili v kolenih.

Kako smešno, saj hodiš! . . . Pa vendar! . . . Ozrla sem se, in vroče mi je bilo . . . Zaničljiv nasmeh mi je prišel na ustni in mislila sem zopet: smešno! . . .

Zopet sem se potrudila naprej in vedno bliže isti prijazni lučici . . . Mimo . . . domov . . .

Od kod ta bedasta domišljavost?!

Pošel mi je strah z grozo in zabila sem nekoliko namišljeno prikazen ob cesti.

Saj je ne bodem videla več, dasi jo bodo gledali drugi, drugače, drugod. . .

Viola.



Narodna zavest v Slovencih.

Laibach, 30 Minuten! zakličé hreščeči glas sprevodnikov; še parkrat se zasucejo kolesa, še par krepkih sunkov in vlak postoji. Urno tekajo sprevodniki ob celem vlaku, odpirajo vrata na kupejih in potujoča množica se usuje na peron. I jaz pobrem svojo popotno torbico ter stopim za drugimi proti izhodu. Pri malem prelazu, skozi katerega se mora gnetiti vsa množica, stoji mali cerber južnega kolodvora ter gleda pisano izpod čela na vrveče, suvajoče se občinstvo. Gorje mu, ki bi se hotel izmuzniti, ne da bi mu pomolil svojega listka, kajti razljučen mu hrešči svoj: Fahrkarten! na ušesa.

Hvala Bogu, zunaj smo, na prostem. Na vse strani se razkropi množica, eni odhajajo peš, drugi skočijo v čakajoče vozove a zopet drugi napolnijo hotelske omnibuse. Še sem premišljevala, katero pot bi si izbrala, ko se oglasi za menoj razkavi bas: „Fahr' mer Frailn?“ Ozrem se in zagledam rudeča, polna lica, ljubljanskega izvoščeka, ki tu kraljuje na svojem uže precej obrabljenem „kozlu“. Zahvaljujem se slovenskemu germanofilu ter sedem v „Maličev“ omnibus. Med tem ko drdramo

v mesto, preišlujem, koliko sem pač že čula slovenskih besed.*)

Žalostni rezultat mojega preišljevanja: niti jedne. Kar se mi je dosedaj govorilo, kar je množica okoli mene čebljala, vse je bilo rečeno le v tisti blaženi nemščini, kakor če bi bili res tam kje v „rajhu“. No, si mislim, bomo pa videli, če se res ne da nič prisiliti. Izstopivša iz voza, zahtevam tedaj od prihajajoče sobarice sobo v slovenskem jeziku. Oh, kako se mi je uljudno klanjala, kako je znala lepo v domačem jeziku govoriti; prav videlo se ji je, da jo veseli, streči slovenskemu gostu.

Tako se mi je godilo vse povsod. V prodajalnicah, kjer je vse tolklo tisto spačeno ljubljansko nemščino, sem zahtevala v slovenskem jeziku, a mahoma so se zavedli mladi merkurjevi sinovi svojega slovenskega pokolenja in domača beseda jim je tekla prav gladko iz ust. V gostilni, v sladničarni, vse, povsod se mi je streglo po slovenski, ker sem jaz tako govorila in hotela.

Vprašam tedaj, kje bi bil tisti nemški značaj naše bele Ljubljane, če bi se vsi držali načela: govoriti na cesti in v javnih lokalih le v lepem našem domačem jeziku? Pristnih Nemcev je v Ljubljani res tako malo, da se mej Slovenci kar izgublajo, krivi smo si tedaj sami, če ima naša slovenska metropola pečat nemštva. Moški spol je v tem oziru nekoliko — ne baš veliko — a vendar nekoliko boljši. A naše dame? — joj meni! — človek bi kar mislil, da jih je sram govoriti v svojem materinskem jeziku. Ali ni to žalostno? Ali moremo potem zahtevati, da naj tujci spoštujejo naš narod, če ga sami preziramo, teptamo in potujčujemo? To bi bila nezmisel. V prvi vrsti moramo sami za to skrbeti, da pridobimo svojemu jeziku pravo veljavo. Verjemite mi, cenjene moje bralke, i najbolj zagrizena nemška tvrdka se ne bode branila slovenskega jezika, če ji prinaša kupcev. Sicer pa mislim, da je dolžnost vsakega zavedenega Slovenca, zahajati le v slovenske prodajalnice. Dunajske krščansko-socijalne gospodinje se ogibajo vsake židovske tvrdke, pa se me Slovenke ne bi mogle ogibati nemških?

Ohrabrite se tedaj, Slovenke, govorite slovensko, kjerkoli ste, navadile se boste, da se vam ne bode več jezik zapletal, lomeč svojo materinščino (o ironija!) Kmalo se tudi občinstvo privadi, da tudi izvoščeki ne bodo več ponujali svojih „steinköln“.

Odpotovala sem iz Ljubljane z bridko zavestjo, da bi bilo lahko vse drugače — boljše — da le trdno hočemo. Bog daj, da bode res drugače, ko se spet vrnem v ljubljeno mi mesto.

Zvon na peronu zapoje v tretjič. „Laibach — einsteigen! mi doni zopet na uho. Sprivodniki zalopnejo in zaklepajo vrata. — „Fertig“ — in vlak se pomiče zopet naprej. — Bog te živi, lepa moja Ljubljana, Bog

*) Pridite v Trst in slišali bode, ali Vam bode kdo ponujal voz po nemško ali v kakem drugem jeziku, razven italijanskem! Kaj pravim Trst?! Vsako mesto kaže že ob vstopu vanje svoje narodno lice, zakaj li n a š e ne? Ali razume in zna italijansko vsak ki pride v Trst? (Op. ur.)

te živi, in daj tvojim prebivalcem ponosa, pravega narodnega ponosa, da se nam prikaže kot prava, krepka Slovanka.

Danica.

Oh, ene ni!

Mraz in zima sta zbežala,
Gorko solnce sije spet;
Pomlad se je prismejljala,
Pestro žizen pripeljela,
Mnoge cvetke gledam cvet.
Ene, najbolj ljubeznive,
Zdaj pa več med njimi ni,
Milice cvetice žive
Hčerke mi nepozábljive,
Ki pod Čavnom v grobu spi . . .

I. V—v.

Častni član.

Spisala Milka.

S čitalničnega okna V. je plapolala črna zastava, oznanjujoča tržanom, da je nehal živeti najnovejši častni član Luka Jermen. Od severa in juga zaganjala sta se vetrova v njo. In obema je ugodila. Zdaj je zamahnila proti jugu, zdaj proti severu. Toda tudi tega vrtenja je bilo skoro konec. Sneženi kosmiči jeli so jo obsipati in kinčati sé svojimi zvezdicami.

Polagoma se je i črni prapor umiril, in je liki drevesna skorja skrčen in zmrzel štrlel iz okna.

Čitalničarji so ga potegnili na podstrešje, da se tam otaja in posuši, ter počaka nove prilike, da bode oznanjeval smrtni dan narodnih sinov.

Dovolj dolgo je danes visel.

Čitalničarji zvršili so res svojo narodno dolžnost. Pokazali so svetu, da znajo v istini čislati svoje ljudi, svoje člane. In Luka Jermen bil je celó častni član čitalničin. —

Ko je ta ob novem letu slavila tridesetletnico svojega obstoja, spomnila se je v naglici svojih ustanoviteljev ter imenovala jih častnim članom. Žalibog, da jedini gospod Luka Jermen je brez svoje volje in želje dospel do tega mesta. On jedini je bil še živeči ustanovitelj čitalnice v trgu V

Ali tedaj, pred tridesetimi leti, bili so burni časi. Skoro, bi rekla, gorjé mu, kdor si je upal sé svojo narodnostjo na dan. To so vam bili možje, značaji, ki so kljubovali vsem silam, da so narod probudili. Tudi v trgu V. bilo je nekaj tacih vrlih narodnjakov. Seveda bila jih je komaj peščica, in kdo bi neki takrat iskal

povsem narodne trge ali vasi? Povsod bile so se razne stranke.

Tudi tržki učitelj Luka Jermen občutil je dovolj ostrih pušic, katere so nanj metali nasprotniki. A kaj vse to! Mlad, srčan, z dušo in telom naroden, odbijal je vrlo vse napade in posrečilo se mu je ob novem letu 186— pozdraviti v čitalnici kopico narodnih tržanov. Nekaj časa bil je njen voditelj. A ker so mu kruhodajalci po ovinkih poročali, da njegova učiteljska služba ni z njim utelesnjena, odstopil je od predsedništva in bil je tajnik čitalnice dolgo let, kar gotovo ni bilo pri tedanjih razmerah posebno lahko. . . .

V trgu imeli so tačas samo jednorazrednico. Luka Jermen je bil v tej voditelj in učitelj. Dosiravno ni bil učenec novejših učiteljšič, vendar ni zaostajal za mlajšimi kolegi. Z radostjo se je poprijel vsake dobrodelne novosti na šolskem polji. Ni čuda torej, da je s posebnim navdušenjem pozdravil nove šolske zakone. Kako se mu je duša oddahnila takrat!

Začutil se je zopet mladega, čilega, za vsako delo sposobnega. Dober in blag kakor je bil, žrtvoval se je vsega svojim učencem in svojim tržanom. Živečih sorodnikov ni imel. Prišel je nekdanj sam v trg. Dobil je službo pomožnega učitelja in ostal v trgu. Nihče ga ni povprašal „ni odkod ni čegav si“.

Bival je v trgu zadovoljen in srečen. Navezan je bil na te ljudi, kakor mati na svoje dete. Priljubil se mu je ta kraj tako, da so pretekla po 3, 4 leta, da ga ni ostavil še za jeden dan ne.

Tudi „Sokol“ je oživel v trgu. Razume se, gospod učitelj je učil telovadbo in bil je duša temu društvu, kakor tudi pevskemu zboru. Koliko večerov in noči je prebdel, da bi glasove tržke mladine ugladil, da bi jih združil v krasno soglasje! Ni se bal dela in truda. „Naprej, naprej, dokler je moč v meni“, prigovarjal si je vrli narodni delavec. Pohvale in zahvale ni sprejemal. Najlepše plačilo mu je bila probujena narodna zavest. Kako se mu je lice veselja širilo, ko je gledal plod svojega dejanja! Po takih trudapolnih dnevih, ko je legal k počitku, šepetal si je, glej, Luka, saj nisi delal zaman, nisi delal zaman

Trg se je v teku let povečal in tudi njegovi prebivalci so se pomnožili. Z novimi šolskimi zakoni prisilil se je mladi naraščaj obiskovati šolo redno. Za šolo odmenjen prostor bil je že prenapolnjen. Velevalo se je novemu šolskemu svetu jednorazrednico raširiti v dvo-razrednico. Treba je bilo še drugega učitelja. V svojem delovanju že osiveli Jermen veselil se je novega pomočnika. Svest si je bil, da mu bode ta v istini pomočnik, toliko v šoli kolikor v narodnem delu. Presenetilo pa ga je poročilo, da sta razpisani obe mesti, nadučiteljsko in podučiteljsko. Kaj storiti? Najkrajša pot! prosil je za podelitev razpisanega nadučiteljskega mesta. In ni se klanjal, priporočal, zagovornikov ni iskal. Tega ni znal. Z dobro nadejo v duši stopal je po trgu isti dan, ko se je odločilo, katerim se službi podelita. Merodajne osebe ni srečal nobene. Pač, tam pod lipo stal je stari župnik.

Smehljaje se, potrkal je po tobačnici in ponudil mu duhana. „Lepo jesen imamo letos, gospod župnik“.

„Jesen, in kmalu bo zima, gospod Jermen, zima pride zima“. — „Kaj bi tarnali gospod župnik, saj se vsako leto vrstijo štirje letni časi, preide zima, pa je pomlad zopet pri nas“, osrčuje učitelj župnika. „Da, da, vse je res in prav; pa prišla bo zima ena sama zima, ki ne odstopi pomladi svojega mesta — in tedaj pojdemo gospod Luka, ponesejo nas in druge moči, drugi ljudje pridejo na naša mesta“. — „Pa kaj bi se stojè pomenkovala sredi trga. Z menoj pojdite pri policiu starega si poveva še kaj“. — Šla sta, dve blagi duši za druge ljudi vse žrtvujoči. V farovžu sta sedela pri kupici vina in razgovarjala se o marsičem. Razgovor pa ima ni šel prav od srca. Gospod župnik je nekam tehtal vsako besedo, kar ni bila njegova navada. Gospod učitelj, videč starega župnika, ki je bil po navadi poln dovtipov in kratkočasnic, danes bolj zamišljenega, utihnil je tudi sam. Le zadnje jesenske muhe brenčale so po sobi, letale z jedne pleše na drugo, kakor bi hotele prodreti v duševno delovanje teh modrih glav

„Na dobro zdravje, gospod Jermen!“ — „Bog vas živi, gospod župnik!“ in trčila sta s kupicama. „Kaj bi vam dalje zakrival, dragi moj? Resnica, dasi oči kolje, mora na dan. Poznam vas za srčnega moža, torej vedite, da v denašnji seji šolskega sveta so vas ovrgli. Drug je imenovan na vaše mesto. Reklo se je, da ste že stari in da v trgu je treba novih, mladih, krepkih moči“. — Sam ni vedel stari župnik koliko je v jednej sapi povedal. Hvala Bogu, kar ga je tako davilo, šlo je na dan. Kaj bi odgovoril na to revček učitelj? Molčal je, molčal kakor stena. Z ustmi je cmakal in nekam težko požiral solze, ki so hotele izdati njegov duševni položaj. Hraber, srčan je bil vselej in tudi danes, ko bi se mu velevalo iti v boj proti narodnim sovražom, stal bi tam na prvem mestu kakor nekdanj. A ta novica ga je potrla, končala ga. „Nisi več za rabo, drugih moči jim je treba, ti si prestar, preslab“ ponavljal si je v jedno mer. Z roko je parkrat potegnil po čelu, da bi zbral svoje misli, odkašljeval se, da bi kaj spregovoril, a ni šlo in ni šlo.

Muhe so brenčale v sobi in plezale po šipah navzgor, navzdol; drugače je bilo vse tiho, vse mirno. Tudi župniku se ni zljubilo več govoriti, s čim naj bi tolažil? . . .

Čez nekaj časa dóbi povelje odstopiti stanovanje novemu nadučitelju. Zbral je malenkosti svoje in pripravil se sprazniti sobe, v katerih je prebival dolgo vrsto let. Med temi zidovi skoval je toliko in toliko naklepov; toliko blagih načrtov je izdelal kako koristiti ljudem in ravno ti so mu pokazali vrata čes — „idi, izsesali smo tvoje moči, drugih potrebujemo“.

In šel je. Štiri dobre ure hoda od tod, med planinami ustanovljena je bila šola za silo. To učiteljsko mesto podelilo se je gospodu Jermenu. Z malo prtljago oprtan, spremljeval ga je šepavi Jaka, planinski pastir. In naselil se je med planinci gospod Luka Jermen.

Z ljudmi je le malo prišel v dotiko. Skoro pol leta je sameval. Po zimni ni bilo možno otrčkom priti do šole;

in zima je v planini daljša nego v dolini. Ostavil ni tega zakotja nikdar več. Ali se je še spominjal trga, ali je premišljeval kedaj o narodnej probuji?

Bog ve! Jadikoval in tožil ni nikomur. In komu tudi? Na pol gluha Franca dekla in hišina njegova gotovo bi mu še odgovora ne dala. In molčal je ter ogledoval in opazoval planinske vrhove kako se z oblaki objemajo v večno pobratimstvo.

Dalje oko ni sezalo, kajti gora in nebo stikata se takorekoč v jedno neprodivno tvarino. V tej gorskeji kotlini samo staril je nekaj let učitelj Luka Jermen. . . Počasi, počasi približevala se je zima. Vrhovi gorâ lesketali so v krasnej, kristalnej sneženi belobi. I njemu približala se je zima, ona zima, ki ne odstopi pred pomladjo nikdar. . .

Sneg osivelih las naznanjal mu je zimo življenja. . . Doli v trgu streljalo in pokalo je na Silvestrov večer, na predvečer velike slavnosti čitalnične, ko bode ta slavila svojo tridesetletnico. Koliko preglavice prizadevale so možkim in ženskim glavam krasne toalete! Pred tridesetimi leti došli so čitalničarji v domačih nošah; zdravo jedro v zdravej lupini. Seveda po tridesetih letih spremenilo se je mnogo, mnogo. Zal, da so ustanovitelji čitalnice prezgodaj legli v grobove. Pa menda je še bolje tako. — Nove moči, nove šege, preveč puhle semtertja. . . Jedinj gospod Luka Jermen je še živol ob času tridesetletnega rojstva čitalnice v V. Čudno, da so se ga spomnili! Tudi častno diplomo so napisali. A odposlali je še niso; ker so čakali, da pride šepavi Jaka v trg da mu jo dajo naj jo ponese v planine. —

Nikdar ni zvedel o tej časti gospod Jermen. Izdahnil je svojo plemenito in blago dušo sam samecat. Polugluha Franca našla ga je neki večer mrtvega na tleh poleg stolice. . .

Sneženi vrhovi planin okrašeni z vzhajajočo zarjo svetili so mu k pogrebu. A doli v trgu razobesili so čitalničarji črno zastavo, ker je došel pastir Jaka in pravil jim o smrti gospoda Luke. Hvaležni tržani! Diplome pa niso odposlali, ker je itak ne bi sprejel več najnovejši častni član.

Književnost in umetnost.

Žena — književnica v Carigradu. Prevod njenega članka iz „Ikdama“. (Zvršetek.)

Na moj članek se je hitro podvizalo nekaj francoskih pisateljev s članki. Vsi so mi odobravalj in pomilovali lažnjivega pisca. Nekateri so se pa izrazili tako: „Turške žene so izredno srečne. Naša navada je pa, da gojimo o njih krivo menenje. Tega se nam ne more oprostiti. Ako vzamejo turške žene naše žene v pretres, morajo nas pomilovati. Ako hočemo, da znamo, kako je srečen kakov narod izven naše domovine, ne smemo ga soditi po naših običajih in potrebah nego po njegovih. Na to treba dobro paziti.“

Kolikor bolj napreduje znanost, tem bolj nedostajaje sreče in blagostanja. Kdo more zanikati, da se je dan danes sé znanostjô razširila tudi pokvarjenost ne samo v Evropi nego po vsem svetu? Kakor se širi znanost, takó se širi tudi nemoralnost in vsake vrste slabe navade.*) Sreča, blagostanje in prosveta ni povsod ednaka. V nekaterih krajih ni prosvete, a narod je srečen in zadovoljen; v nekaterih krajih pa, kjer je narod prav prosvetljen, je prav malo sreče. Vsak narod ima svoje običaje, vero, napredek, prosveto in blagostanje po svojem načinu. Nekateri evropski književniki spuščajo se na nas Musulmanke z vsakovrstnimi izmišljotinami in psovskami. Ali se način življenja evropskih žen strinja povsem sé znanostjo, ko se jemlje v obzir: človeška sreča, družinske dolžnosti, hišna uprava in ženske vrline?

Ali obstoja ženska izobrazba v tem, da ženske jahajo na biciklu, zahajajo na plese, koncerte in se mešajo v posle svojih možkih? Ali je njihova dolžnost, da vzgajajo deco, ki bode marljivo delovala za blagor človeštva in junaško služila domovini svoji? Brez dvoma to je drugo.

Seveda je treba, da se tudi žene učé, pišó in da se vvedejo v vse stroke znanosti. Vsaka naj bode prav učiteljica o nauku in veri, npravstvenosti in vzgoji. Tako se mora pripravljati deca. Treba jo je učiti rokodelstva, trgovine in ekonomije; učiti svojo deco, da bode ona kdaj bogatila svojo domovino, da bode delala na blagor svojih rojakov.

Ženska dokler je devojka, naj se učí in čedalje bolj širi krog svojega znanja. Ali ko se poroči, mislim, da ni umestno, ostaviti moža, zanemarjati otroke in dom ter pohajati vseučilišča. Ko vse opravi in uredi v domu, naj se bavi se znanostjo in umetnostjo. Ni potreba, da se posvečuje športom, ker to se ženskam ne spodobi.

Žena more biti zdravnica, pesnikinja, učiteljica, pisateljica, a najbolje je, da je ono, kar od nje zahteva okolica in domovina.

Naše običaje, našo srečo in značaje ni treba primerjati z evropskimi. Vsak narod ima svojo dobro in slabo stran, svoje običaje in svoj značaj. Ko se učeno razpravlja o kakem narodu, treba je jemati v poštev njegove običaje in potrebe. Me imamo dovolj osebnih in duševnih pravic. Nismo idjotkinje, če tudi smo vedno le doma. V ljubezni naših mož, naše dece, v naših domih znamo svoje dolžnosti in gojimo za nje viša čuvstva. S tega stališča je treba promatrati turške žene in proučavati je. Knjiga Joliar-jeva je zgrešila svoj cilj. Morda jo je napisal za lastno korist. V Evropi je mnogo ljudi, ki pišejo na sličén način. Ne znam besede, ki bi jih bolje označila nego „basnoslovci“.

V Evropi je napisano mnogo knjig proti nam a tudi prilično število jih je, ki govore za nas. Eni odobravajo naš način življenja, našo vero in npravnost.

Pred šestimi meseci me je užalila knjiga Joliar-jeva.

*) Tudi naši stari trdè, da je svet slabši, od kar se širi znanost, ali to je povsem krivo. Ako pogledamo zgodovino, razvidimo, da je bilo nekđaj še mnogo več hudobije nego sedaj. Tu se torej ne strinjamo s Turkinjo-pisateljico, kajti me vidimo le v prosveti-rešenje. (Op. ured.)

Svojemu nezadovoljstvu dala sem duška v članku pod naslovom „Obramba“. A sedaj se veselimo knjige (od Loubella) in izražam tu svoje zadovoljstvo ter se nadajam, da se za to knjigo zavzamejo vse izlamske hčere, Poglejmo na kratko vsebino te knjige :

Proti nam je Luobell jako uljuden. V knjigi ni ne ene besede odveč, vse je le gola istina. V predgovoru pravi: Kaj se li misli v Evropi o turških ženah in o turškej rodbini? Se li ne misli, da Turki ne znajo za nikako življenje? Ali se ne trdi, da turške žene mnogo trpe in da so nesrečne?*

Tako začenja in tako odgovarja po vrsti pobijaje te nazore, dokazuje, da je v nas srečno rodbinsko življenje. Potem navaja, kar je živa istina: Turkinje so kakor naše žene. Tudi one gospodarijo in upravljajo svoj dom povsem.

Ko je pisatelj dokazal s fakti, da poznamo i me rodbinsko življenje in ženske vrline, prešel je na prosveto. Tu razpravlja o urejenju in množini naših ženskih šol.

Osobito povoljno se izrazuje o naših duševnih delovateljicah in za primer navaja fatimo Alijo Nidjar in Fitnet. Žal! Kakor se vidi, pisatelj ni imel pri roki „Hanumlere mahsurgazete“ (ženski list.) Niso samo tri, ampak več je v nas pisateljic. Tolaži me to, kar dodaje: „Takih pisateljic je še mnogo v Turškej“. Da, res jih je, evo nekoliko povsem izbornih: Makbula Lemana, Ermina Semija, Ismet, Fahrún-Nisa, Mihrún Nisa in druge, vse te so pisateljice in pesnikinje na glasu.

In še mnogo jih je!

Ako to ni napredek, kaj pa je?

Naše rodbinske dolžnosti in življenje načrtal je tako lepó, da je mileba čitati. Družtveni običaji v nas mu zelo ugajajo ter pravi:

Na turškem ne hodijo ljudje po noči iz hiše na ulico, ker ne marajo za nočne zabave. Njihovo uživanje je muditi se med deco in razgovarjati se veselo z njo. Turki ne ostajajo kakor mi Evropejci čez polnoč v gledališčih, na plesih in koncertih.

Vsaka njihova zabava opira se na vzgojo in uljudnost. Največja zabava Turkinjam je: plesti, čitati, vezti, šivati veseliti se z deco in od časa do časa naslajati se z muziko.

V poglavji o jedi pravi med drugim: Vsa rodbina sede ob enem za mizo. Mnogokrat jedó tudi posli z gospodarji. Jedi so prav jednostavne.

Je-li tu kaj nepotrebnega? Mislim, da je g. pisatelj živel več časa med Turki, dokler je mogel toliko simpatizovati z nami, dokler nas je proučil tako verno, da ni spisal svoje razprave na izmišljotinah in predsodkih. Evo, zato dolgujemo takim ljubiteljem istine ne samo hvaležnosti, ampak tudi spoštovanje.

Me spoštujemo Evropejke in sé zahvalnostjo spominjamo njihove vredne pisateljice. Me vrlo dobro poznamo glasovita imena in spominjamo se z velikim ponosom Madame de Staël, George Sand, Sofije Germain, Karmen Silve, Madame Compagne in mnogo drugih. Tudi njihova dela nam niso neznaná; čitamo ja in proučavamo.

Med Joliar-jevo in to je veliko protišlovje, namreč:

Delo Joliar-a briše turške žene iz ljudske zadruge ter je v vrščuje v neko vrsto životin; nasprotno g. Louhell kaže nas učenemu svetu kakor uzore poštenja, čednosti, morale in uljudnosti. Evropejcem kateri mislijo, da nam je harem grob, kliče. „Harem je gnezdo poštenja, vrt sreče in blagostanja“. Nameravala sem, da odgovorim klevetnikom pa Loubell pravi, da ni odgovora vredno.

On je izvršil svojo dolžnost kakor je treba, nam ne ostaja družega, nego, da si to knjigo preskrbimo, čitamo in se divimo g. piscu. Priporočam jo vsem Turkijnjam v čitanje. “ — — — — —

Glejte, Slovenke, kakó zagovarja Turkinja svoje stališče, svoj narod, svojo domovino, a me, dasi se ne strinjamo povsem z njo in jim ne zavidamo sreče, vendar posnemajmo jo, ko je treba braniti naše pravo, naš rod, našo domovino!

Razne vesti.

Iz tujine. Gospa, ki živi že več let daleč od svoje domovine, dežele Kranjske, pisala je svoji prijateljici, na ktere nasvet si je naročila „Slovenko“, o prvem ženskem listu tako-le: „Kar se tiče „Slovenke“, mi list ugaja in zdi se mi, da je vedno bolji. Posebno se mi dopada, da se ogiblje osebnosti; kadar ga čitam, zdi se mi, da sem v družbi prijaznih, ljubljenih prijateljic, katere kratkočasijo, katere ne prezirajo, ampak prijazno kramljajo, občujú ljubeznivo z vsako in z vsakim, tako, da se „Slovenka“ mora priljubiti priprosti kmetici, kakor tudi visokim gospem in jaz iz srca želim, da bi se „Slovenka“ v nobeni hiši ne pogrešala.

Tako sem vstregla Tvoji želji, da sem Ti prav odkritosrčno povedala svoje menenje o „Slovenki“.

— — — L.

Vrta domorodkinja iz Ljubljane pošilja „Slovenko“ v Ameriko neki sorodnici in ta je pisala o listu sledeče:

Sterling Rm. v Severni Ameriki.

Sprejmi draga „Slovenka“ pozdrav iz daljne Amerike. Z radostjo sem te pozdravila tudi jaz kakor na tisoče Slovenk, spolnjena je zdaj moja iskrena želja, uresničena misel, katero sem gojila, da na slovenskem nima narodno ženstvo svojega glasila, kjer bi razkrivalo svojo bol in težnje, navduševalo se za narod in jezik svoj.

Izpolnjena je sedaj želja moja in marsiktere Slovenke. Krasnemu in prekristnemu listu „Slovenka“ želim mnogo uspeha, uredovan je izvrstno in primerno za naše ženstvo. Upam, da se bo isto odzvalo z obilnim naročevanjem, kar iz srca voščim in želim.

Ločena od drage domovine med tujim narodom, opazujem z radostjo napredek v naši slovenski književnosti, in vsak pojav na tem polju vzbuja mi upanje v srečnejšo bodočnost zatiranemu narodu. Ljubezen domorodna združila je Slovenke k domoljubnem delu, zatorej kličem iz srca, in temu se pridružijo tukajšnji Slovenci: Bog živi in ohrani vse zavedne domorodkinje in glasilo „Slovenko“!

Murija P.

Novo bralno društvo. Slovansko bralno društvo se je ustanovilo v Litiji. Če isto preneha, pripade imetje družbi sv. Cirila in Metoda, kar je prav hvalevredno, ker je ta družba najbolj važna za napredek slovenskega naroda. —

Med naročenimi časniki je tudi „Slovenka“. Naj bi ne pogrešalo tega prvega slovenskega ženskega lista nobeno bralno društvo in nobena čitalnica.

Trikotna uganka. Sestavila Feodora.

a	a						
a	a	a					
a	a	č	e				
e	e	e	f	g			
h	i	i	i	i	k		
k	l	l	m	m	n	n	
n	e	o	o	r	r	r	
s	s	s	t	t	u	v	v

Ako čitamo od desne proti levi, pomeni:

1. beseda „zaimek“, 2. beseda „koristno rastlino“, 3. beseda „bodečo rastlino“, 4. beseda „prikazen v naravi“, 5. beseda „žensko krstno ime“, 6. beseda „priimek znane češke pisateljice“, 7. beseda „slovanskega pedagoga“, 7. beseda „rokopise v tujem jeziku“. Rešitev naj se pošlje uredništvu „Slovenke“.

Naznanilo.

Založništvo „Vžigalic družbe sv. Cirila in Metoda“ prejelo je te dni toliko množino tega narodnega blaga, da vsako naročilo lahko točno izvrši. Zaloga je v trgovini Iv. Perdana v Ljubljani, Vodnikov trg. — Slovenke! Kupujte le družbine vžigalice, ker s tem razširjate slovensko ime in gmotno podpirate družbo sv. Cirila in Metoda.

Usake vrste

FABBRIC



dobivajo se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsa kemu na zahtev franko.

Listnica uredništva.

Danica. Zapazila sem tudi jaz isti pogrešek že pri 3. št., ali kaj sem hotela? Bilo je že prepozno. Potrpimo za letos, k letu bode itak vsa zunanja oblika drugačna. V kazalu napravimo za letos n. pr. tako le: Stran 7. št. 3; stran 2. št. 4. itd. Od početka nisem niti vedela — in saj ni čuda —, da moram misliti jaz tudi na strani, no sedaj že vem, da mora urednik oz. urednica misliti na vse. Srčen pozdrav!

Nadi in vsem onim, ki pogrešajo v „Slovenki“ dalje povesti in so se mi pritoževali gledé tega, naznanjam, da prične v prihodnji št. daljša povest iz ženskega peresa.

Stana. „Martina“ in „Prevarjenemu mladeniču“ morali sta se tehtno popraviti ter takó predelani se vporabita, druge bi pa bilo treba predlati popolnoma; prebirajte najboljše pesnike!

Miljutin. V pesmi „Srečna dežela“ glasi se prva kiti ca

Gledam oblake,

K jugu hité

Tamkaj je jasno

Kako se drvé“ (Metrum pogrešen).

V pesmi „Obsodba“ je tudi metrum pogrešen in pa — slovnica!

„Cvetke mile, vzor ljubezni,

Pomlad vas poljublja in njeguje,

Dajte, da vas moje ustne (plural)

Tudi v slasti poljubljuje. (singular)

Učite se, potem bomo videli.

Milka. Hvala lepa, pišem Vam prav v kratkem posebe, saj je moja dolžnost. Za sedaj: srčen pozdrav!

—S.— Bolše nego, da bi bilo pol letnika z „glavo“, pol pa brez „glave“, ostane za letos kakor doslej.

Gledé uvrščenja gradiva pa delam nalašč takó. Poznam ženstvo v obče in vem, da ko bi odmenila leposlovju poseben oddelek, poučnim spisom posebnega i. t. d. ostali bi čestokrat poučni spisi neprečitani. Tako pa leposloven spis, za tem poučen, potem pesem in zopet poučen, potem leposloven ne utruji, da ne rečem ne naveliča tako, kakor bi poseben oddelek poučnih spisov. Oprostite, da Vam odgovarjam tu, ali to storim za to, ker velja tudi drugim! Pozdrav!

Radi preoblega gradiva izpustiti sem morala oceno knjige „Propali dvori“ in poročilo o brošurici: K poroki Musoni — Verlišč“. Pride prihodnjic.



Njegova Svetost
Papež Leon XIII.

sporočil je po svojem zdravniku prof. sorju dr. Leppen-ju lekarnarju PICCOLI-ju v Ljubljani najsrčenjšo zahvalo za Njegovi Svetosti vposlano

tinkturo za želodec

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih prof. sorjev medicine so

Piccoli-jevo tinkturo za želodec II preskusili, ter jo priporočajo kot i vrstno krepilo za želodec, katera krepča želodec, pomn-žuje tek ter povspesuje prebavanje in čiščenje.

Crna: 1 steklenica 10 nč. 12 steklenic z zavijem 1 gld. 36 nč., poštna pošiljatev 70 steklenic 6 gld. 50 nč.

Najvišje priznanje
lekarju PICCOLI-ju v Ljubljani kot prirejevalcu
Kaplje za zobe,
katere je z zadovoljnim vspehom Nj. e. in k. Vis. prejasna gospa prestolonaslednica-udova nadvojvodinja **ŠTEFANIJA** izvolila opetovano uporabiti.
Cena steklenici 20 nč. 10 stekl. 1 gld. 50 nč.
Naročbe o pošiljajo se točno proti poštnem povzetju

List izhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v tabakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob) po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravištvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II. nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik **Fran Godnik.** — Tiskarna Dolenc. Trst.